

LIETUVOS VIETOS BENDRUOMENIŲ ORGANIZACIJŲ SĄJUNGA

Kodas 302541776, Konstitucijos pr. 3, Vilnius, LT-09301. Tel.+370 698 33829,
el.p.: lvbosajunga@gmail.com. A/s LT74 4010042402929513 AB Luminor bankas

LR Kultūros ministerijai,

LR Seimo Kultūros komitetui

2019-08-19 Nr. 2019/51

DĖL KULTŪROS POLITIKOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga (toliau tekste – LVBOS) išnagrinėjo siūlomą Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos teikiamą LR Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektą Nr. 19-8658, 2019-07-12 (toliau tekste – Įstatymas) ir pritaria šio įstatymo inicijavimui, kaip vienam iš pagrindinių dokumentų susijusių su kultūra ir kultūros srityje dirbančiais žmonėmis

LVBOS ir jos narė Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga yra teikusios pasiūlymus Kultūros ministerijai ir Seimui „Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos „Kultūra 2030“ veiksmų plano (raštas Nr. 2019/13, 2019-05-24) ir „Dėl Lietuvos kaimo kultūros ir bendruomenių centrų kultūrinės veiklos gerinimo“, 2019-05-16, tačiau tenka konstatuoti, kad įstatymo projekte trūksta svarbių „Kultūra 2030“ strategijoje numatytų veiksmų.

Teikdami pasiūlymus ir pastabas Įstatymo projektui primename, kad Lietuvos kaimo kultūros centrai ir vietos bendruomenių organizacijos per metus surengia ir įgyvendina apie 4000 įvairių renginių ir kultūros projektų. Kultūros centruose ir kaimo bendruomeninėse organizacijose veikia daugiau kaip 3000 mėgėjų meno kolektyvų, kuriuose dalyvauja apie 60000 dalyvių ir kultūros savanorių. Šiandien galime drąsiai teigti, kad kultūros centrai ir bendruomenių centrai yra viena pagrindinių ir didžiausių šalies kultūros bendruomenių, juose dirbuojasi žymi dalis kultūros darbuotojų, todėl šis Įstatymo projektas svarbus ir LVBOS.

LVBOS atkreipia dėmesį ir teikia šias pastabas bei pasiūlymus Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektui.

1. Pirmas skirsnis „**Bendrosios nuostatos**“ 2 str. 1 punktas „**Bazinis paslaugų rinkinys**“ - neapibrėžtas. Nelabai priimtina, kad kultūra – tai kultūrinių paslaugų rinkinys. Klausimas, kokių kultūros sričių kokios paslaugos į šį rinkinį įeina? Ir kada Vyriausybė sudarys šį paslaugų rinkinį? Šis „paslaugų rinkinys“ gali sudaryti sąlygas neskaidrumui ir interpretacijoms kultūrinėje veikloje. Kultūros paslaugų rinkinys minimas ir 4-tojo skirsnio „**Kultūros politika ir savivalda**“ 18 straipsnyje, kuriame aprašymo taip pat nėra.

LVBOS siūlo šį rinkinį aprašyti projekte.

2. To paties straipsnio 6 punkte „**Kultūros įstaigos**“ įrašyta: „biblioteka, cirkas, galerija, koncertinė įstaiga, kultūros centras, muziejus, teatras ir kita“. Neaišku, kodėl taip išskirtas cirkas. Tačiau strategijos „Kultūra 2030“ situacijos analizėje 17.1 ir 17.2 punktuose yra aiškiai apibrėžtos šios kultūros įstaigos: „kultūros centrai, bibliotekos, muziejai, teatrai, koncertinės įstaigos, kino ir vizualaus meno sklaidos įstaigos, kultūros ir gamtos paveldo objektai“. Ten pat pažymėti ir „nevalstybiniai teatrai, vizualaus meno galerijos, parodų salės, salonai, studijos, meno centrai...“ ir t. t. Pažymėtas ir nevyriausybinių sektoriaus bei bendruomenių centrų kultūrinė veikla. Todėl LVBOS nuomone, 6-tą straipsnį būtina suformuoti vadovaujantis Kultūros strategija.

3. 10 punktas „Išskirtinės kultūros vertybės“ – įrašytos „**svarbiausios kilnojamosios ir nekilnojamosios kultūros vertybės**“, kurias reikėtų apibrėžti, jei jos keičia iki šiol egzistuojančias

LIETUVOS VIETOS BENDRUOMENIŲ ORGANIZACIJŲ SĄJUNGA

Kodas 302541776, Konstitucijos pr. 3, Vilnius, LT-09301. Tel.+370 698 33829,
el.p.: lvbosajunga@gmail.com. A/s LT74 4010042402929513 AB Luminor bankas

sąvokas „materialus ir nematerialus paveldas“. Sąvokos „kilnojmasis ir nekilnojamas kultūros paveldas“ yra įrašytos ir 7 str. 5 punkte, o apie „materialų ir nematerialų kultūros paveldą“ kalbama ir 3-čiojo skirsnio 12 str. 2 punkte. „Kultūra 2030“ strategijoje kalbama apie „materialų ir nematerialų kultūros paveldą“, kuris svarbus „kuriant tvirtos tapatybės visuomenę“.

Būtina sąvokas suvienodinti.

4. **2-jo skirsnio „Kultūros politikos formavimas, įgyvendinimas ir finansavimas“** numatyta, kad „LR Seimas nustato kultūros plėtros kryptis“. LVBOS narių įsitikinimu, šias kryptis Kultūros ministerijos teikimu Seimas turi **patvirtinti**, kaip ir Kultūros strategiją.

5. **2-jo skirsnio 7 straipsnyje „Kultūros politiką įgyvendina“** išvardintos įstaigos, įgyvendinančios kultūros politiką. LVBOS pažymi, kad šis sąrašas aiškiai per mažas, neminimas nevyriausybinis sektorius, kuris Kultūros strategijos Bendrosiose nuostatose ir VI sk. „Strategijos tikslai ir uždaviniai“ pažymimas kaip sudarantis trečdalį visų kultūros sektoriaus įstaigų. Nepažymėti kultūros centrai ir daugiafunkcinių centrų tinklas.

LVBOS 7 straipsnį siūlo papildyti.

6. **2-jo skirsnio 9 straipsnio „Patariamios kultūros sričių tarybos“** visiškai neaišku, kodėl „...į Lietuvos kultūros tarybą deleguojami tik neįgaliesiems atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų deleguotas asmuo“. Kaip jau minėta aukščiau, 1/3 kultūros organizacijų ir įstaigų sudaro nevyriausybines organizacijas, 1243 bendruomenių organizacijos (2015 metų duomenys, „Kultūra 2030“ strategija), todėl visiškai neaišku, kodėl būtent neįgaliųjų atstovai turi atstovauti visą NVO sektorių. Šiuo metu didžiausią indėlį etnokultūros vystyme ir palaikyme, kultūros paveldo saugojime įneša būtent vietos bendruomenių organizacijos. Lietuvoje veikia NVO koalicija, vienijanti 11 nacionalinių skėtinių NVO organizacijų (į ją įeina ir neįgaliųjų skėtinė organizacija) bei Lietuvos NVO taryba. Siūlytina, kad į Lietuvos kultūros tarybą būtų deleguojami *būtent koalicijos ir tarybos atstovai*.

9-ąjį straipsnį būtina tikslinti, nes jis pažeidžia kitų nevyriausybinių bei vietos bendruomenių organizacijų teises.

7. **3-čiojo skirsnio „Kultūros įstaigos ir Kultūros visuomenė“ 12 straipsnio 3 punktą** LVBOS siūlo papildyti, nes jis iš esmės neteisingas: visose savivaldybėse, be išimties šalia veikiančių savivaldybės kultūros įstaigų veikia ir kiti kultūros paslaugų teikėjai. Dabartinė redakcija suprantama, kad tokie kultūros paslaugų teikėjai galimi tik ten, kur nėra savivaldybių ar valstybinių kultūros įstaigų.

8. **12 str. 4 punkte** neapibrėžtos kultūros įstaigų nesusijusios su kultūrine veikla funkcijos.

9. **13 straipsnyje „Nacionalinės kultūros įstaigos“** jaučiama kultūros įstaigų veiklos centralizavimo tendencija. Iki šiol buvę dokumentai buvo nukreipti apibrėžti kultūros savireguliacijos gaires, apie decentralizaciją kalbama ir Kultūros strategijoje. Centralizavimo tendencija aiškiai jaučiama ir **14 straipsnyje „Kompetencijų centrai“**.

Klausimas, kodėl nacionaliniai kompetencijų centrai, sakykime, esantis Vilniuje Operos ir baleto teatras turėtų kontroliuoti ir koordinuoti Kauno ar Klaipėdos muzikinius teatrus, miestų teatrai – mažuosius kultūros centrų ar mėgėjiškus teatrus ir klubus? Jei visų lygių kultūros įstaigoms ir kultūros paslaugų teikėjams suteikiamas savarankiškumas, apibrėžiamas ir Kultūros strategijoje, tai kodėl būtinas toks reguliavimas?

13 straipsnyje neaiškios ir kompetencijų centrų funkcijos „derinti, koordinuoti kultūros įstaigų veiklą, formuoti vieningus teikiamų paslaugų kriterijus“, ...“viešinimo ir paslaugų sklaidą“.

Šis straipsnis suvaržo visų kultūros įstaigų savarankiškumą ir veiklos sritis.

10. **15 straipsnis „Nevyriausybinių organizacijų funkcijos įgyvendinant kultūros politiką“**. Šis straipsnis sudarytas visiškai neatsižvelgiant į Kultūros strategiją 2030. Būtina pažymėti, kad strategijos Pirmasis tikslas – „Nuosekliai ir tolygiai įgyvendinti kultūros politiką siekiant

LIETUVOS VIETOS BENDRUOMENIŲ ORGANIZACIJŲ SAJUNGA

Kodas 302541776, Konstitucijos pr. 3, Vilnius, LT-09301. Tel.+370 698 33829,
el.p.: lvbosajunga@gmail.com. A/s LT74 4010042402929513 AB Luminor bankas

valstybinio, savivaldos ir nevyriausybinų sektorių bendradarbiavimo“. Tuo tarpu įstatymo projekto 15 straipsnyje NVO, tarp jų ir vietos bendruomenių organizacijų sektoriui (6-oje pastaboje paminėta, kad kultūrinės veiklas plėtoja 1243 bendruomenių centrai, o 1/3 kultūros organizacijų ir įstaigų sudaro nevyriausybines organizacijas), skiriamas labai nežymus vaidmuo: teisę „teikti siūlymus...“, „atstovauti savo interesams, ... steigti paramos fondus“ (nežinome tokio NVO kultūros paramos fondo Lietuvoje) ir „vykdyti kitas...funkcijas“. Kokias funkcijas?

LVBOS atstovauja 1430 iš 2000 vietos bendruomenių organizacijų Lietuvoje, kurios kasmet organizuoja vietose kultūros renginius, festivalius, forumus ir plenerus, rūpinasi vietos kultūros materialiojo ir nematerialiojo paveldo saugojimu, šimtai neprofesionalių ansamblių ir chorų, saviveiklinių kolektyvų dalyvauja miestų ir Lietuvos šventėse bei dainų šventėse, rūpinasi ir organizuoja Mažųjų Lietuvos kultūros sostinių kultūrinę veiklą... Ir šiame įstatyme jiems skiriamos tik tokios funkcijos? Tai daugiau nei neramina, nes net nekalbama apie NVO ir vietos bendruomenių sektoriaus įtraukimą. Manome, kad šis straipsnio nuostatos yra deklaratyvios, nes nesukuria NVO ir vietos bendruomenių teisių ir pareigų, pateiktos straipsnio nuostatos neturi teisinės reikšmės, neaiškus šio straipsnio tikslas. NVO, tarp jų ir vietos bendruomenių organizacijos, savo teises ir pareigas įgyvendina vadovaudamosi jau esamais ir veikiančiais įstatymais.

11. **16 straipsnio „Kultūros ir meno darbuotojai“ 4 p.** - visiškai neaišku, kaip galima bus „padidinti darbo našumą“ (ar reikia jį didinti kultūroje?). Šią nuostatą LVBOS siūlo išbraukti, kaip pažeidžiančią kūrybinę laisvę.

LVBOS pažymi, kad tebesitęsiant socialinėms ir ekonominėms reformoms Lietuvoje, bendruomenės ir kultūros centrai yra pagrindiniai regionų kultūros politikos vystymo partneriai kaime, mažuose miesteliuose, iš dalies ir miestuose, vykdytys ir tenkinantys bendruomenės kultūrinius poreikius, ugdantys kūrybinę iniciatyvą, stiprinantys kiekvieno regiono etnokultūros savitumą, skatinantys profesionalaus meno sklaidą, inicijuojantys tarpinstitucinių kultūros, socialinių, meno, edukacinių projektų kūrimą ir įgyvendinimą, kūrybinių industrijų plėtrą įvairaus amžiaus, išsilavinimo ir kultūrinių poreikių žmonių grupėms. Tačiau didelį susirūpinimą bendruomenėms kelia šalies kaimo kultūros centrų, kaip pagrindinių bendruomenės partnerių situacija, kaimo bendruomenių, kur nėra jokių kultūros įstaigų ir tik vietos bendruomenės organizacija vykdo kultūrinę veiklą, finansavimo problemos.

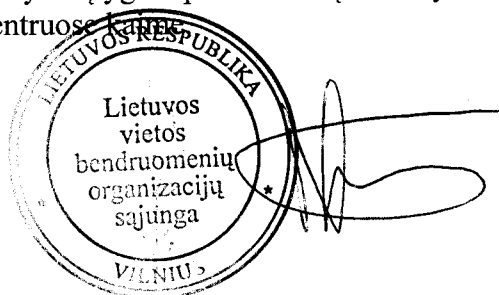
Būtina organizuoti ir vykdyti bei įtraukti į įstatymą organizuojant tęstinę vietos bendruomenių organizacijų kultūros specialistų, meno mėgėjų kolektyvų vadovų kvalifikacijos kėlimo programą, nes panaikinus Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centrą, tai praktiškai nevyksta.

Šalies kultūros ir bendruomenių centrus įteisinti neformalaus ugdymo tiekėjais ir vykdytojais. Juos įtraukti į Kultūros politikos pagrindų įstatymo 7 ir 15 straipsnius.

Įstatymas turi skatinti ir kūrybinių industrijų plėtros projektų įgyvendinimą regionuose, skatinti regionų kultūrinio savitumo plėtrą, švenčių bei tradicijų tęstinumą.

Pažymint regionų kultūros politiką, būtina skatinti profesionalų programas, skirtas regionų kaimo bendruomenėms, sudaryti sąlygas profesionalų kolektyvams koncertuoti, rodyti spektaklius kultūros ar bendruomenės centruose.

LVBOS pirmininkas

Ramūnas Navickas